

ای نام تو بهترین سر آغاز

قانون اساسی

قانون اساسی

۱۳۷۶ چاپ اول تا سوم - ۱۳۷۷ چاپ چهارم و پنجم - ۱۳۷۸ چاپ ششم تا دهم -
۱۳۷۹ چاپ یازدهم تا پانزدهم - ۱۳۸۰ چاپ شانزدهم تا نوزدهم - ۱۳۸۱ چاپ بیستم
تا بیست و دوم - ۱۳۸۲ چاپ بیست و سوم تا بیست و هفتم - ۱۳۸۳ چاپ بیست و هشتم
تا سی و چهارم - ۱۳۸۴ چاپ سی و پنجم تا چهلم - ۱۳۸۵ چاپ چهل و یکم تا چهل
و هشتم - ۱۳۸۶ چاپ چهل و نهم تا پنجاه و ششم - ۱۳۸۷ چاپ پنجاه و هفتم تا شصت
و پنجم - ۱۳۸۸ چاپ شصت و ششم تا هفتاد و ششم - ۱۳۸۹ چاپ هفتاد و هفتم تا
هشتاد و پنجم - ۱۳۹۰ چاپ هشتاد و ششم تا نود و سوم - ۱۳۹۱ چاپ نود و چهارم
تا صد و یکم - ۱۳۹۲ چاپ صد و دوم تا صد و هشتم - ۱۳۹۳ چاپ صد و نهم تا صد
و سیزدهم - ۱۳۹۴ چاپ صد و چهاردهم تا صد و شانزدهم - ۱۳۹۵ چاپ صد و هفدهم
تا صد و نوزدهم - ۱۳۹۶ چاپ صد و بیستم تا صد و بیست و دوم - ۱۳۹۷ چاپ صد
و بیست و سوم

سخن ناشر

مجموعه کتاب‌های قانون دیدآور به همت زنده‌یاد جهانگیر
منصور تدوین شده و در هر چاپ به روزرسانی می‌گردید. حال،
در فقدان او، «واحد پژوهش، تنقیح و تدوین قوانین دیدآور» بر آن
شده است تا با یاری اعضای خود، وکلای پایه یک دادگستری،
(آقایان حسین زارعی، مهدی ایمانی، عباس زارعی و مهران
حاجی‌علی‌فرد) کار به‌روز شدن و نو شدن این مجموعه را
همانند گذشته به انجام رساند.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸
اصلاحات و تغییرات و متمیم قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸

تدوین
جهانگیر منصور

نشرده‌وون

ایران - قانون اساسی (جمهوری اسلامی)

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸؛ اصلاحات و تغییرات و متمم قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸ / تدوین جهانگیر منصور.
تهران: نشر دوران، ۱۳۹۷.
۱۲۷ ص.

ISBN: 978-964-8891-07-2

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا (فهرست‌نویسی پیش از انتشار)
عنوان روی جلد: مجموعه قوانین، با آخرین اصلاحات ۱۳۹۷: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران،
قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸، اصلاحات و تغییرات و متمم قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸.
عنوان عطف: قانون اساسی.

۱. ایران - قانون اساسی (جمهوری اسلامی). الف. منصور، جهانگیر، ۱۳۲۰-۱۳۹۴، گردآورنده. ب.
عنوان. ج. عنوان: مجموعه قوانین، با آخرین اصلاحات ۱۳۹۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون
اساسی مصوب ۱۳۵۸، اصلاحات و تغییرات و متمم قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸.

۳۴۲/۵۵۰۲۳

۱۳۶۸/۵ KM۲۰۶۴/۵

۷۷-۷۷۹۳ م

الف ۱۳۷۷

نشر دوران

www.didavarbook.com

info@didavarbook.com

قانون اساسی

جمهوری اسلامی ایران

قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸

اصلاحات و تغییرات و متمم قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸

تدوین جهانگیر منصور

به روزرسانی، اضافات و اصلاحات:

واحد پژوهش، تنقیح و تدوین قوانین دیدآور

چاپ صد و بیست و سوم، فروردین ۱۳۹۷

۱۰۰۰۰ نسخه

حروفنگاری علم‌روز، چاپ شاهین

حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.

مرکز پخش:

کتاب دیدآور

خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان روانمهر شرقی، پلاک ۸۴، ساختمان دیدآور، طبقه اول

تلفن: ۶۶۹۵۴۷۴۸ (۸ خط) / تلفکس: ۶۶۹۶۱۷۴۸

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

قانون اساسی

۷	اصلاحات و تغییرات و متمیم قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸
۱۱	مقدمه قانون اساسی
۲۷	فصل اول - اصول کلی
۳۶	فصل دوم - زبان، خط، تاریخ و پرچم رسمی کشور
۳۸	فصل سوم - حقوق ملت
۴۶	فصل چهارم - اقتصاد و امور مالی
۵۳	فصل پنجم - حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن
۵۶	فصل ششم - قوه مقننه
۵۶	مبحث اول - مجلس شورای اسلامی
۶۰	مبحث دوم - اختیارات و صلاحیت مجلس شورای اسلامی
۷۱	فصل هفتم - شوراها
۷۴	فصل هشتم - رهبر یا شورای رهبری
۸۰	فصل نهم - قوه مجریه
۸۰	مبحث اول - ریاست جمهوری و وزرا
۹۱	مبحث دوم - ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
۹۵	فصل دهم - سیاست خارجی
۹۷	فصل یازدهم - قوه قضائیه

اصلاحات و تغییرات و متمیم

قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸

۱۰۴	فصل دوازدهم - صدا و سیما
۱۰۵	فصل سیزدهم - شورای عالی امنیت ملی
۱۰۷	فصل چهاردهم - بازنگری در قانون اساسی

ضمیمه

۱۰۹	اصولی از قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸ که در بازنگری مصوب ۱۳۶۸ تغییر یافته است
-----	--

دولت جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد اصلاحات و تغییرات و متمیم قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸ را که شورای بازنگری قانون اساسی به موجب فرمان مورخ ۴ اردیبهشت ماه ۱۳۵۸ قائد عظیم‌الشأن و رهبر کبیر انقلاب جهانی اسلام و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران حضرت آیت‌الله‌العظمی امام خمینی قدس سره‌الشریف در چهل و هشت اصل مدون و چند متمیم و توضیح در جلسات مورخ هفدهم تا بیستم تیر ماه یکهزار و سیصد و شصت و هشت هجری شمسی به طور نهایی بررسی و تدوین کرده و در چهل و یکمین اجلاس خود به تصویب نهایی رسانده و مقام معظم رهبری آن را تأیید و امضاء فرموده و جهت همه‌پرسی طی فرمان مورخ بیست و هشتم تیر ماه یکهزار و سیصد و شصت و هشت به دولت ابلاغ کرده‌اند به شرح زیر به همه‌پرسی می‌گذارد:

ماده ۱ در تمامی اصول و سرفصل‌ها و مقدمه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، عبارت «مجلس شورای ملی» به «مجلس شورای اسلامی» تغییر می‌یابد.

ماده ۲ عنوان مبحث اول فصل نهم به «ریاست جمهوری و وزراء» تبدیل گردد و عنوان «مبحث سوم» همین فصل (قبل از اصل یکصد و چهل و سوم) به «مبحث دوم» تغییر یابد و عنوان «مبحث دوم، نخست وزیر و وزراء» (قبل از اصل یکصد و سی و سوم) حذف گردد و عنوان «فصل دوازدهم، رسانه های گروهی» به «فصل دوازدهم، صدا و سیما» تغییر یابد و قبل از اصل یکصد و هفتاد و ششم عنوان «فصل سیزدهم، شورای عالی امنیت ملی» و قبل از اصل یکصد و هفتاد و هفتم، عنوان «فصل چهاردهم، بازنگری در قانون اساسی» افزوده گردد.

ماده ۳ اصول ۵-۵۷-۶۰-۶۴-۶۹-۷۰-۸۵-۸۷-۸۸-۸۹-۹۱-۹۹-۱۰۷-۱۰۸-۱۰۹-۱۱۰-۱۱۱-۱۱۲-۱۱۳-۱۲۱-۱۲۲-۱۲۴-۱۲۶-۱۲۷-۱۲۸-۱۳۰-۱۳۱-۱۳۲-۱۳۳-۱۳۴-۱۳۵-۱۳۶-۱۳۷-۱۳۸-۱۴۰-۱۴۱-۱۴۲-۱۵۷-۱۵۸-۱۶۰-۱۶۱-۱۶۲-۱۶۴-۱۷۳-۱۷۴- و ۱۷۵ اصلاح می شود و تغییر و متمیم می یابد و به جای اصول قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸ قرار می گیرد و اصول ۱۷۶ و ۱۷۷ نیز به قانون اساسی اضافه می شود و کلیه اصلاحات و تغییرات و جابجایی ها و اضافات در چهل و هشت اصل مدون به شرح زیر تصویب می گردد.^۱

شماره ۱/۳۰۶۳

۱۳۶۸/۵/۲۴

دولت محترم جمهوری اسلامی

بدین وسیله متن تجدید نظر شده قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که به وسیله شورای بازنگری قانون اساسی تصویب گشته و طبق اعلام شورای محترم نگهبان در همه پرسى مورخ ۱۳۶۸/۵/۶ به قبول و تأیید ملت عزیز ایران نائل گردیده است، برابر اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی ابلاغ می گردد.

سید علی خامنه ای

۱. اصلاحات، تغییرات و اضافات در متن قانون اساسی گنجانده شده است.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
لقد ارسلنا رسلنا بالبينات و انزلنا
معهم الكتاب و الميزان ليقوم الناس بالقسط.^۱

شماره ۵۷۶۵۰
۱۳۶۸/۵/۳۰

برادرگرامی حجت الاسلام والمسلمین آقای کروی
ریاست محترم مجلس شورای اسلامی
برادرگرامی حجت الاسلام والمسلمین آقای یزدی
ریاست محترم قوه قضائیه
کلیه وزارتخانه ها و سازمان ها و مؤسسات دولتی و نهادهای
انقلاب اسلامی

مقدمه

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبین نهادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ایران بر اساس اصول و ضوابط اسلامی است که انعکاس خواست قلبی امت اسلامی می باشد. ماهیت انقلاب عظیم اسلامی ایران و روند مبارزه مردم مسلمان از ابتدا تا پیروزی که در شعارهای قاطع و کوبنده همه قشرهای مردم تبلور می یافت این خواست اساسی را مشخص کرده و اکنون در طلیعه این پیروزی بزرگ ملت ما با تمام وجود نیل به آن را می طلبد.

ویژگی بنیادی این انقلاب نسبت به دیگر نهضت های ایران در سده اخیر مکتبی و اسلامی بودن آن است، ملت

۱. به نام خدای بخشناينده مهربان. ما پيامبرانمان را با دليل هاي روشن فرستاديم و با آنها کتاب و ترازو را نيز نازل کردیم تا مردم به عدالت عمل کنند.

[سوره حدید، آیه ۲۵]

متن اصلاحات و تغییرات و متمیم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که وسیله شورای بازنگری قانون اساسی منصوب از سوی امام امت و مقام معظم ولایت فقیه حضرت آیت الله العظمی امام خمینی قدس سره تصویب و طبق اعلام شورای نگهبان در همه پرسی مورخ ۱۳۶۸/۵/۶ به قبول و تأیید ملت عزیز ایران رسیده و برابر اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی طی نامه شماره ۱/۳۰۶۳ مورخ ۱۳۶۸/۵/۲۴ ریاست محترم جمهوری واصل گردیده به پیوست جهت اجراء ابلاغ می گردد.

رئیس هیأت دولت جمهوری اسلامی ایران - میرحسین موسوی

استبداد و تحکیم وابستگی های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی ایران به امپریالیزم جهانی بود عامل حرکت یکپارچه ملت گشت و متعاقب آن انقلاب عظیم و خونبار امت اسلامی در خرداد ماه ۴۲ که در حقیقت نقطه آغاز شکوفایی این قیام شکوهمند و گسترده بود مرکزیت امام را به عنوان رهبری اسلامی تثبیت و مستحکم نمود و علیرغم تبعید ایشان از ایران در پی اعتراض به قانون ننگین کاپیتولاسیون (مصونیت مستشاران آمریکایی) پیوند مستحکم امت با امام همچنان استمرار یافت و ملت مسلمان و به ویژه روشنفکران متعهد و روحانیت مبارز راه خود را در میان تبعید و زندان، شکنجه و اعدام ادامه دادند.

در این میان قشر آگاه و مسئول جامعه در سنگر مسجد، حوزه های علمیه و دانشگاه به روشنگری پرداخت و با الهام از مکتب انقلابی و پربار اسلام تلاش پی گیر و ثمربخشی را در بالا بردن سطح آگاهی و هوشیاری مبارزاتی و مکتبی ملت مسلمان آغاز کرد. رژیم استبداد که سرکوبی نهضت اسلامی را با حمله دژخیمانه به فیضیه و دانشگاه و همه کانون های پر خروش انقلاب آغاز نموده بود به مذبوحانه ترین اقدامات ددمنشانه جهت رهایی از خشم انقلابی مردم، دست زد و در این میان جوخه های اعدام، شکنجه های قرون وسطائی و

مسلمان ایران پس از گذر از نهضت ضد استبدادی مشروطه و نهضت ضد استعماری ملی شدن نفت به این تجربه گرانبار دست یافت که علت اساسی و مشخص عدم موفقیت این نهضت ها مکتبی نبودن مبارزات بوده است. گرچه در نهضت های اخیر خط فکری اسلامی و رهبری روحانیت مبارز سهم اصلی و اساسی را بر عهده داشت ولی به دلیل دور شدن این مبارزات از مواضع اصیل اسلامی، جنبش ها به سرعت به رکود کشانده شد از اینجا وجدان بیدار ملت به رهبری مرجع عالیقدر تقلید حضرت آیه الله العظمی امام خمینی ضرورت پیگیری خط نهضت اصیل مکتبی و اسلامی را دریافت و این بار روحانیت مبارز کشور که همواره در صف مقدم نهضت های مردمی بوده و نویسندگان و روشنفکران متعهد با رهبری ایشان تحرک نوینی یافت. (آغاز نهضت اخیر ملت ایران در سال هزار و سیصد و هشتاد و دو هجری قمری برابر با هزار و سیصد و چهل و یک هجری شمسی می باشد).

طلیعة نهضت

اعتراض درهم کوبنده امام خمینی به توطئه آمریکایی «انقلاب سفید» که گامی در جهت تثبیت پایه های حکومت

را به شدت متزلزل کرد. و به ناچار رژیم و اربابانش مجبور به کاستن از فشار و اختناق و به اصطلاح باز کردن فضای سیاسی کشور شدند تا به گمان خویش دریچه اطمینانی به منظور پیشگیری از سقوط حتمی خود بگشایند. اما ملت برآشفته و آگاه و مصمم به رهبری قاطع و خلل ناپذیر امام، قیام پیرومند و یکپارچه خود را به طرز گسترده و سراسری آغاز نمود.

خشم ملت

انتشار نامه توهین آمیز به ساحت مقدس روحانیت و به ویژه امام خمینی در ۱۷ دی ۱۳۵۶ از طرف رژیم حاکم این حرکت را سریع تر نمود و باعث انفجار خشم مردم در سراسر کشور شد و رژیم برای مهار کردن آتشفشان خشم مردم کوشید این قیام معترضان را با به خاک و خون کشیدن خاموش کند اما این خود خون بیشتری در رگ های انقلاب جاری ساخت و طپش های پی در پی انقلاب در هفتم ها و چهلم های یادبود شهدای انقلاب، حیات و گرمی و جوشش یکپارچه و هر چه فزون تری به این نهضت در سراسر کشور بخشید و در ادامه و استمرار حرکت مردم تمامی سازمان های کشور با اعتصاب یکپارچه خود و شرکت در تظاهرات خیابانی در سقوط رژیم استبدادی مشارکت فعالانه جستند،

زندان های دراز مدت، بهائی بود که ملت مسلمان ما به نشانه عزم راسخ خود به ادامه مبارزه می پرداخت. خون صدها زن و مرد جوان و با ایمان که سحرگهان در میدان های تیر فریاد «الله اکبر» سر می دادند یا در میان کوچه و بازار هدف گلوله های دشمن قرار می گرفتند انقلاب اسلامی را تداوم بخشید، بیانیه ها و پیام های پی در پی امام به مناسبت های مختلف، آگاهی و عزم امت اسلامی را عمق و گسترش هر چه فزون تر داد.

حکومت اسلامی

طرح حکومت اسلامی بر پایه ولایت فقیه که در اوج خفقان و اختناق رژیم استبدادی از سوی امام خمینی ارائه شد انگیزه مشخص و منسجم نوینی را در مردم مسلمان ایجاد نمود و راه اصیل مبارزه مکتبی اسلام را گشود که تلاش مبارزان مسلمان و متعهد را در داخل و خارج کشور فشرده تر ساخت.

در چنین خطی نهضت ادامه یافت تا سرانجام نارضایی ها و شدت خشم مردم بر اثر فشار و اختناق روزافزون در داخل و افشاگری و انعکاس مبارزه به وسیله روحانیت و دانشجویان مبارز در سطح جهانی، بنیان های حاکمیت رژیم

۲۱ و ۲۲ بهمن سال یکهزار و سیصد و پنجاه و هفت روزهای فرو ریختن بنیاد شاهنشاهی شد و استبداد داخلی و سلطه خارجی متکی بر آن را در هم شکست و با این پیروزی بزرگ طلیعه حکومت اسلامی که خواست دیرینه مردم مسلمان بود، نوید پیروزی نهایی را داد.

ملت ایران به طور یکپارچه و با شرکت مراجع تقلید و علمای اسلام و مقام رهبری در همه پرسی جمهوری اسلامی تصمیم نهایی و قاطع خود را بر ایجاد نظام نوین جمهوری اسلامی اعلام کرد و با اکثریت ۹۸/۲٪ به نظام جمهوری اسلامی رأی مثبت داد.

اکنون قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان بیانگر نهادها و مناسبات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه باید راهگشای تحکیم پایه های حکومت اسلامی و ارائه دهنده طرح نوین نظام حکومتی بر ویرانه های نظام طاغوتی قبلی گردد.

شیوه حکومت در اسلام

حکومت از دیدگاه اسلام، برخاسته از موضع طبقاتی و سلطه گری فردی یا گروهی نیست بلکه تبلور آرمان سیاسی ملتی هم کیش و هم فکر است که به خود سازمان می دهد تا در

همبستگی گسترده مردان و زنان از همه اقشار و جناح های مذهبی و سیاسی در این مبارزه به طرز چشمگیری تعیین کننده بود، و مخصوصاً زنان به شکل بارزی در تمامی صحنه های این جهاد بزرگ حضور فعال و گسترده ای داشتند، صحنه هایی از آن نوع که مادری را با کودکی در آغوش، شتابان به سوی میدان نبرد و لوله های مسلسل نشان می داد بیانگر سهم عمده و تعیین کننده این قشر بزرگ جامعه در مبارزه بود.

بهائی که ملت پرداخت

نهال انقلاب پس از یک سال و اندی مبارزه مستمر و پیگیر با باروری از خون بیش از شصت هزار شهید و صد هزار زخمی و معلول و با برجای نهادن میلیاردها تومان خسارت مالی در میان فریادهای: «استقلال، آزادی، حکومت اسلامی» به ثمر نشست و این نهضت عظیم که با تکیه بر ایمان و وحدت و قاطعیت رهبری در مراحل حساس و هیجان آمیز نهضت و نیز فداکاری ملت به پیروزی رسید موفق به درهم کوبیدن تمام محاسبات و مناسبات و نهادهای امپریالیستی گردید که در نوع خود سرفصل جدیدی بر انقلابات گسترده مردمی در جهان شد.

تضمین‌گر نفی هر گونه استبداد فکری و اجتماعی و انحصار اقتصادی می‌باشد و در خط گسستن از سیستم استبدادی، و سپردن سرنوشت مردم به دست خودشان تلاش می‌کند. (و یضع عنهم اصرهم والاغلال التي كانت علیهم^۱).

در ایجاد نهادها و بنیادهای سیاسی که خود پایه تشکیل جامعه است بر اساس تلقی مکتبی، صالحان عهده‌دار حکومت و اداره مملکت می‌گردند. (ان الارض یرثها عبادی الصالحون^۲) و قانون‌گذاری که مبین ضابطه‌های مدیریت اجتماعی است بر مدار قرآن و سنت، جریان می‌یابد بنابراین نظارت دقیق و جدی از ناحیه اسلام شناسان عادل و پرهیزگار و متعهد (فقهای عادل) امری محتوم و ضروری است و چون هدف از حکومت، رشد دادن انسان در حرکت به سوی نظام الهی است (والی‌الله المصیر^۳) تا زمینه بروز و شکوفائی استعدادها به منظور تجلی ابعاد خداگونگی انسان فراهم آید (تخلقوا باخلاق الله) و این جز در گرو مشارکت فعال و گسترده تمامی عناصر اجتماع در روند تحول جامعه نمی‌تواند باشد. با توجه به این جهت، قانون اساسی زمینه چنین مشارکتی

۱. و بارگرا نشان را از دوششان برمی‌دارد و بند و زنجیرشان را می‌گشاید.

[سورة اعراف، آیه ۱۵۷]

۲. این زمین را بندگان صالح من به میراث خواهند برد.

[سورة انبیا، آیه ۱۰۵]

۳. و بازگشت همگان نزد اوست.

[سورة نور، آیه ۴۲]

روند تحول فکری و عقیدتی راه خود را به سوی هدف نهایی (حرکت به سوی الله) بگشاید. ملت ما در جریان تکامل انقلابی خود از غبارها و زنگارهای طاغوتی زدوده شد و از آمیزه‌های فکری بیگانه خود را پاک نمود و به مواضع فکری و جهان‌بینی اصیل اسلامی بازگشت اکنون بر آن است که با موازین اسلامی جامعه نمونه (اسوه) خود را بنا کند بر چنین پایه‌ای، رسالت قانون اساسی این است که زمینه‌های اعتقادی نهضت را عینیت بخشد و شرایطی را به وجود آورد که در آن انسان با ارزش‌های والا و جهانشمول اسلامی پرورش یابد. قانون اساسی با توجه به محتوای اسلامی انقلاب ایران که حرکتی برای پیروزی تمامی مستضعفین بر مستکبرین بود زمینه تداوم این انقلاب را در داخل و خارج کشور فراهم می‌کند به ویژه در گسترش روابط بین‌المللی، با دیگر جنبش‌های اسلامی و مردمی می‌کوشد تا راه تشکیل امت واحد جهانی را هموار کند (ان هذه امتکم امة واحدة و اناریکم فاعبدون^۱) و استمرار مبارزه در نجات ملل محروم و تحت ستم در تمامی جهان قوام یابد.

با توجه به ماهیت این نهضت بزرگ، قانون اساسی

۱. این امت شماسست، که امتی یگانه است و من پرودگار شما هستم، پس مرا بپرستید.

[سورة انبیا، آیه ۹۲]

مکاتب مادی، اقتصاد خود هدف است و بدین جهت در مراحل رشد، اقتصاد عامل تخریب و فساد و تباهی می‌شود ولی در اسلام اقتصاد وسیله است و از وسیله انتظاری جز کارآئی بهتر در راه وصول به هدف نمی‌توان داشت.

با این دیدگاه برنامه اقتصادی اسلامی فراهم کردن زمینه مناسب برای بروز خلاقیت‌های متفاوت انسانی است و بدین جهت تأمین امکانات مساوی و متناسب و ایجاد کار برای همه افراد و رفع نیازهای ضروری جهت استمرار حرکت تکاملی او بر عهده حکومت اسلامی است.

زن در قانون اساسی

در ایجاد بنیادهای اجتماعی اسلامی، نیروهای انسانی که تاکنون در خدمت استعمار همه جانبه خارجی بودند هویت اصلی و حقوق انسانی خود را باز می‌یابند و در این بازیابی طبیعی است که زنان به دلیل ستم بیشتری که تاکنون از نظام طاغوتی متحمل شده‌اند استیفای حقوق آنان بیشتر خواهد بود. خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است و توافق عقیدتی و آرمانی در تشکیل خانواده که زمینه ساز اصلی حرکت تکاملی و رشد یابنده انسان است اصل اساسی بوده و فراهم کردن امکانات جهت نیل به این

را در تمام مراحل تصمیم‌گیری‌های سیاسی و سرنوشت ساز برای همه افراد اجتماع فراهم می‌سازد تا در مسیر تکامل انسان هر فردی خود دست اندرکار و مسئول رشد و ارتقاء و رهبری گردد که این همان تحقق حکومت مستضعفین در زمین خواهد بود. (و نرید ان نمین علی‌الدین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمة و نجعلهم الوارثین^۱).

ولایت فقیه

بر اساس ولایت امر و امامت مستمر، قانون اساسی زمینه تحقق رهبری فقیه جامع‌الشرایطی را که از طرف مردم به عنوان رهبر شناخته می‌شود (مجاری الامور، بیدالعلماء بالله الامناء علی حلاله و حرامه) آماده می‌کند تا ضامن عدم انحراف سازمان‌های مختلف از وظایف اصیل اسلامی خود باشند.

اقتصاد وسیله است نه هدف

در تحکیم بنیادهای اقتصادی، اصل، رفع نیازهای انسان در جریان رشد و تکامل اوست نه همچون دیگر نظام‌های اقتصادی تمرکز و تکاثر ثروت و سودجویی، زیرا که در

۱. و ما بر آن هستیم که بر مستضعفان روی زمین نعمت دهیم و آنان را پیشوایان سازیم و وارثان گردانیم. [سوره قصص، آیه ۵]

مقصود از وظایف حکومت اسلامی است، زن در چنین برداشتی از واحد خانواده، از حالت (شیئی بودن) و یا (بزار کار بودن) در خدمت اشاعه مصرف زدگی و استثمار، خارج شده و ضمن بازیافتن وظیفه خطیر و پراج مادری در پرورش انسان های مکتبی پیش آهنگ و خود هم‌رزم مردان در میدان های فعال حیات می باشد و در نتیجه پذیرای مسئولیتی خطیرتر و در دیدگاه اسلامی برخوردار از ارزش و کرامتی والاتر خواهد بود.

ارتش مکتبی

در تشکیل و تجهیز نیروهای دفاعی کشور توجه بر آن است که ایمان و مکتب، اساس و ضابطه باشد بدین جهت ارتش جمهوری اسلامی و سپاه پاسداران انقلاب در انطباق با هدف فوق شکل داده می شوند و نه تنها حفظ و حراست از مرزها بلکه بار رسالت مکتبی یعنی جهاد در راه خدا و مبارزه در راه گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان را نیز عهده دار خواهند بود. (و اعدو الهم ما استطعتم من قوة و من رباط الخیل ترهبون به عدو الله و عدوكم و آخرین من دونهم^۱).

۱. و تا آنجا که می توانید نیرو و اسبان سواری آماده کنید تا دشمنان خدا و دشمنان خود را بترسانید. [سوره انفال، آیه ۶۰]

قضا در قانون اساسی

مسأله قضا در رابطه با پاسداری از حقوق مردم در خط حرکت اسلامی، به منظور پیشگیری از انحرافات موضعی در درون امت اسلامی امری است حیاتی، از این رو ایجاد سیستم قضائی بر پایه عدل اسلامی و متشکل از قضات عادل و آشنا به ضوابط دقیق دینی پیش بینی شده است، این نظام به دلیل حساسیت بنیادی و دقت در مکتبی بودن آن لازم است به دور از هر نوع رابطه و مناسبات ناسالم باشد. (و اذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل^۱).

قوة مجریه

قوة مجریه به دلیل اهمیت ویژه ای که در رابطه با اجرای احکام و مقررات اسلامی به منظور رسیدن به روابط و مناسبات عادلانه حاکم بر جامعه دارد و همچنین ضرورتی که این مسأله حیاتی در زمینه سازی و وصول به هدف نهایی حیات خواهد داشت بایستی راهگشای ایجاد جامعه اسلامی باشد. نتیجتاً محصور شدن در هر نوع نظام دست و پاگیر پیچیده که وصول به این هدف را کند و یا خدشه دار کند از دیدگاه اسلامی نفی خواهد شد بدین جهت نظام بوروکراسی که

۱. و چون در میان مردم به داوری نشینید به عدل داوری کنید. [سوره نسا، آیه ۵۸]

نمایندگان

مجلس خبرگان متشکل از نمایندگان مردم، کار تدوین قانون اساسی را بر اساس بررسی پیش نویس پیشنهادی دولت و کلیه پیشنهادهایی که از گروه های مختلف مردم رسیده بود در دوازده فصل که مشتمل بر یکصد و هفتاد و پنج اصل می باشد در طلیعه پانزدهمین قرن هجرت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، بنیانگذار مکتب رهائی بخش اسلام با اهداف و انگیزه های مشروح فوق به پایان رساند، به این امید که این قرن، قرن حکومت جهانی مستضعفین و شکست تمامی مستکبرین گردد.

زائیده و حاصل حاکمیت های طاغوتی است به شدت طرد خواهد شد تا نظام اجرائی با کارائی بیشتر و سرعت افزون تر در اجرای تعهدات اداری به وجود آید.

وسائل ارتباط جمعی

وسائل ارتباط جمعی (رادیو - تلویزیون) بایستی در جهت روند تکاملی انقلاب اسلامی در خدمت اشاعه فرهنگ اسلامی قرار گیرد و در این زمینه از برخورد سالم اندیشه های متفاوت بهره جوید و از اشاعه و ترویج خصلت های تخریبی و ضد اسلامی جداً پرهیز کند.

پیروی از اصول چنین قانونی که آزادی و کرامت ابناء بشر را سرلوحه اهداف خود دانسته و راه رشد و تکامل انسان را می گشاید بر عهده همگان است و لازم است که امت مسلمان با انتخاب مسئولین کاردان و مؤمن و نظارت مستمر بر کار آنان به طور فعالانه در ساختن جامعه اسلامی مشارکت جویند به امید اینکه در بنای جامعه نمونه اسلامی (اسوه) که بتواند الگو و شهیدی بر همگی مردم جهان باشد موفق گردد. (و کذالک جعلنا کم امة وسطا لتکونوا شهداء علی الناس^۱).

۱. آری چنین است که شما را بهترین امت ها گردانیدیم تا بر مردمان گواه باشید. [سوره بقره، آیه ۱۴۳]